

intromittere decimandos, et ille eos alia vice in silva sua invenerit, etiam si porci pauci fuerint, unum exinde qui silvam suam defendit, occidat. Si autem plures porci fuerint, duos tollat, et præsumat occidere, et nullam calumniam per-timescat; et nihilominus tertia vice eum cuius porcos invenit ¹ admoneat, ut porcos suos in silvam suam, si voluerit, introducat, et decimum iuxta constuetudinem solvat. Quod si nec tunc voluerit de dandis decimis definire, et ille eos tertia vice in silva sua qui interdixit ² invenerit, decimum ³ ex omnibus pro iure suo præsumat. Si vero aliquis sub pactione decimarum porcos in silvam ⁴ intromittit alienam, et usque ad brumas porci in silva alterius paverint, decimas sine ulla contradictione persolvat. Nam si post brumæ tempus porcos suos in silva, quam conduxerat, noluerit retinere, vicesimum caput, sicut est consuetudo, domino silvæ cogatur exsolvere.

II. ⁵ De porcis inter consortes ad glandem in communi fructu susceptis.

Si inter consortes de glandibus fuerit orta contentio, pro eo quod unus ab alio plures habeat porcos: tunc qui minus habuerit, liceat ei secundum quod terram dividit, porcos ad glandem in portione sua suspicere, dummodo æqualis numerus ab utraque parte ponatur, et postmodum decimas dividant, sicut et terras diviserunt.

III. Antiqua. ⁶ Si porci ad glandem sub placito suscepti, ante datas decimas furto leventur.

Si quis ad glandem sub placito decimarum porcos in silvam intromittat alienam, et eos occulte priusquam decimentur amoverit; pro fure teneatur, et decimam adiecta furti compositione restituat. Si vero hoc servus, domino ne-sciente, commiserit, C. ictus accipiat flagellorum, et dominus nullum damnum aut detrimentum sustineat, sed reddat decimas quas debet. Si autem ⁷ hoc, domino iubente, commisum ⁸ est, ipse qui iussit furti compositionem cogatur exsolvere.

IV. Antiqua. ⁹ De porcis errantibus in silva prævenitis.

Qui porcos errantes in silva sua invenerit, aut contestari ¹⁰ vicinis debet, aut claudere. Et si

dominus porcorum non adfuerit, unum porcum prima vice præsumat, et iudici qui fuerit in proximo constitutus nuntiet, apud se porcos qui vagabantur inclusos. Deinde si dominus porcorum vel pecorum non inveniatur, custodiat tamquam suos, et pro glandibus decimam consequatur: et quem dominus adfuerit, mercedem custodæ, facta præsentibus iudicibus ratione, de temporis spatio percipiat.

V. ¹¹ Si quorumcumque animalium grex in pascua intraverit aliena.

Si in pascua grex alienus intraverit, seu ovium ¹² sive vaccarum, hoc quod de porcis constitutum est, præcipimus custodiri. Consortes vero vel hospites nulli calumniæ subiaceant; quia illis usum herbarum quæ conclusæ non fuerant constat esse communem. Qui vero sortem suam totam forte concluserit ¹³, et aliena pascua, absente domino, invadit, sine pascuari non præsumat, nisi forsitan dominus pascuæ voluerit.

VI. Flavius glorirosus Recesvintus Rex ¹⁴.

Vt pro inventis animalibus erroneis publice denuntietur.

Caballos vel animalia errantia liceat occupare, ita ut qui invenerit denuntiet, aut episcopo ¹⁵, aut comiti, aut iudici, aut senioribus loci, aut etiam in conventu publico vicinorum. Quod si non denuntiaverit, furis damnum habebit. Similis et de aliis rebus ordo ¹⁶ manebit.

VII. Antiqua. ¹⁷ Vt errantia animalia occupata qui invenerit, diligenter habeat et conservet.

Qui errantia animalia et sine custode invenerit, ita ¹⁸ diligenter occupet, ut non evertat; sed sicut propria diligit atque custodiat. Quod si dominus qui perdidit caballum suum vel animal non eversum, sed dilectum et sanum invenerit, per singula capita maiora quaternas siliquas ille qui invenit accipiat, et quantum in substantia ipsius caballi vel animalis expendisse iuraverit, a domino caballi recipiat. Cæterum si everterit, duplum animal domino cogatur exsolvere.

¹ Legion. y Complut. invenerit.

² Legion. y Lind. introduxit.

³ Legion. Complut. y Lind. decimam.

⁴ Legion. porcos in silvam suam intromittit alienos.

⁵ Legion. y Card. Antiqua.

⁶ Toled. got. S. J. R. y Complut. sin autor ni nota.

⁷ Toled. got. Si servus pro iussione domini sui hoc fecerit, pro fure teneatur dominus eius.

⁸ Card. commiserit, dato decimo, ipse qui iussit &c.

⁹ Toled. got. S. J. R. y Complut. sin autor ni nota.

¹⁰ Complut. testari.

¹¹ Legion. y Card. Antiqua.
¹² Toled. got. S. J. R. y Complut. boum. Legion. seu boum, sive vaccarum, seu ovium.
¹³ Card. concluserit, aliena pascua absente domino invadere sine pascuari &c.
¹⁴ Legion. Antiqua. Toled. got. S. J. R. Complut. y Lind. sin autor ni nota.
¹⁵ Legion. y Complut. sacerdoti.
¹⁶ Legion. forma.
¹⁷ Toled. got. Complut. y Lind. sin autor ni nota.
¹⁸ Complut. tam.

VIII. Ne animalia errantia occupata aut tondeantur, aut caractere ntentur, vel ¹ in alieno iure du-cantur.

Caballum captum errantem nullus tondere vel

vendere præsumat. Caballis etiam aut bobus vel aliis quibuslibet pecoribus errantibus nulli licet characteres infigere. Quod si quis inventum animal vendere aut donare præsumperit, secundum leges sicut fur teneatur. Qui vero toton-derit, tres solidos compulsus exsolvat. Ita ² erit etiam ei, qui characterem fixerit.

VI. TITVLVS DE APIBS, ET EARVM DAMNIS.

I. D e inventis apibus defendendis. II. Si damnum faciant apes. III. De furatis apibus.

I. ³ De inventis apibus defendendis.

Si quis apes in silva sua, aut in rupibus, vel in saxo, aut in arboribus, vel in qualicumque loco invenerit, faciat tres decurias ⁴, quæ vocantur characteres; unde potius non per unum characterem fraus nascatur. Et si quis contra hoc fecerit, atque alienum ⁵ signatum ⁶ inruperit, duplum restituat illi cui fraus inflata est, et præterea XX. ⁷ flagella suscipiat.

II. ⁸ Si damnum faciant apes.

Si quis aparia in civitate aut in villa ⁹ forsitan construxerit, et aliis damnum intulerit; statim moneatur, ut ea in abditis locis transference debeat: ne forsitan in eodem loco hominibus aut animalibus damnum inferat. Et qui hæc præcepta aut testationem ¹⁰ neglexerit, et damnum suffocationis in quadrupedes intulerit; quod

mortuum fuerit, duplum restituat: quod debitum ¹¹ est, ille obtineat, et simile domino reddat, et pro iudicis contestatione quam audire neglexit, V. solidos coactus exsolvat.

III. Flavius Recesvintus Rex ¹².

De furatis apibus.

Si quis ingenuus in apiario furti causa fuerit comprehensus, si nihil exinde abstulerit, propter hoc quod ibidem comprehensus est, III. solidos solvat, et L. flagella suscipiat. Ceterum si abstulerit, novecuplum cogatur exsolvere, et prædictum ¹³ numerum flagellarum excipiatur. Si servus vero ingrediens nihil abstulerit, C. verberibus addicatur. Quod si abstulerit, sexcuplum reddere compellatur, pro quo si dominus satisfacere noluerit, eum servitum illi, qui damnum pertulit, tradat.

LIBER IX.

De fugitivis, et refugientibus ¹⁴.

I. TITVLVS DE FVGITIVIS ET OCCVLTATORIBVS ¹⁵,

FVGAMQVE PRÆBENTIBVS.

I. Si ingenuus vel servus fugitivum celasse re-priantur.

II. Si fugitivus vincitus quocumque ligamine ab-solvatur.

III. Infra quod tempus mancipium latens in-ventum iudici debeat præsentari.

IV. Si nesciens quis fugitivum suscepit ¹⁶, et ei humanitatem dederit.

¹ En el Toled. got. y Legion. faltan las palabras vel in alieno iure du-cantur.

² Toled. got. Similiter et qui characterem fixerit.

³ Legion. y Card. Antiqua.

⁴ Toled. got. faciat tres characteres, unde potius &c.

⁵ Complut. alium signatum ruperit.

⁶ Legion. signum.

⁷ Complut. XL.

⁸ Legion. y Card. Antiqua.

⁹ Legion. y Complut. silva.

¹⁰ Legion. y Complut. contestationem.

¹¹ Complut. y Lind. quod vero debilitatum, ille obtineat, et

simile domino reddat. Si in hominibus debilitatem, aut mortem vel damnum intulerit, iuxta leges componere non moretur, tamquam si ipse hæc perpetrasset, et pro iudicis contestatione quam audire &c.

¹² Toled. got. Noviter emendata. Complut. y Lind. sin autor ni nota.

¹³ Toled. got. C. flagella suscipiat.

¹⁴ Complut. De fugientibus.

¹⁵ Complut. OCCVLTATORIBVS FVGITIVO-RVM.

¹⁶ Legion. Card. Toled. got. S. J. R. Complut. y Lind. suscepit, humanitatem concessa, y así en la ley.

- V. Si alienum mancipium quis persuadeat, ut fugiat, vel humanitatem impendat.
- VI. Si ignotus homo susceptus multis diebus apud alium commoretur.
- VII. Si servus fugitivum sciens ostenderit viam fugiendi.
- VIII. De susceptione fugitivorum, si dominus vel servus suscipiat alterius fugitivum.
- IX. Ut ad cuius domum fugitivus venerit¹, vicinis et loci prioribus contestetur.
- X. Ut bis venditus servus per fugam rediens in libertate permaneat.
- XI. Ut discutiatur mancipium fugitivum, ne propter lucrum fuerit ad domum suscipiens immisum.
- XII. Si ingenuum se esse mentiens servus sub mercedis conditione apud alium commoretur.

I. ³ Si ingenuus vel servus fugitivum celasse reperiantur.

Si quis ingenuus servum fugitivum celatum habuerit, alium paris meriti cum eodem servo domino dare cogatur. Si vero servus sine conscientia domini sui fugitivum celaverit, servi ambo publice centena flagella suscipiant: dominus vero servi nihil damni sustineat.

II. ⁴ Si fugitivus vinctus quocumque ligamine absolvatur.

Si quis servum alienum in fuga lapsum, ferro vinctum, aut in quocumque ligamento⁵ constitutum absolverit, pro presumptione sua qui hoc fecerit, det domino servi solidos X. Si vero non habuerit unde componat, a iudice C. flagella suscipiat, et servum requirere⁶ ac domino restituere non moretur. Quod si eum non potuerit invenire, aut servum aequalis meriti domino reddere compellatur, aut si non habuerit unde componat, ipse subiaceat servituti, illi cuius servum laxaverit⁷ addicendus. Quod si hoc servus fecerit sine domini voluntate, coram iudice C. flagella suscipiat. Et si vinctus⁸ inveniri non potuerit, servus qui solvit tradatur in servitium domino vinculati. Quandocumque autem qui vinctus fuit inventus extiterit, domino reformetur, et datus pro eo servus ad proprium dominum revertatur. Si autem conscientia domino id fecerit, ipse dominus componat, sicut est de ingenuis superius constitutum.

¹ Legion. y Lind. advenire, y así en la ley. Complut. pervenerit.

² Legion. ingenuum, mulieri se coniungat ingenuum.

³ Legion. y Card. Antiqua.

⁴ Legion. y Card. Antiqua.

⁵ Toled. got. S. J. R. Legion. Complut. y Lind. ligamine.

⁶ Complut. acquirere.

⁷ Complut. relaxaverat.

- XIII. Si fugitivus in domo cuiuscumque fuerit inventus.
- XIV. De mercede eius, qui prehendiderit fugitivum.
- XV. Si servus fugiens se esse mentiatur ingenuum.
- XVI. Si servus fugiens dicat se esse ingenuum⁹, et ob hoc mulieris ingenuæ connubia sortiatur.
- XVII. De his que servus fugiens adquisisse videtur.
- XVIII. De his qui præventos servos dominis reformati contemnunt.
- XIX. Si ingenui vel servus latrones celando suscepint.
- XX. Ut iudex cum omnibus rebus, cum quibus fugitivum invenerit, domino advenienti præsentet.
- XIX. De mancipiis fugitivis, et de susceptione fugitivorum.

III. ⁹ Infra quod tempus mancipium latens inventum iudici debeat præsentari.

Si cuiuslibet servus ad aliquem latens adveniret, statim eum præsentare iudici non diffusat. Quod si eum non præsentaverit, et usque ad octavam¹⁰ noctem apud eum moratus fuerit, aut si ad longinquiora loca transierit, duos eiusdem meriti servos domino cogatur exsolveare. Nam si apud eum mancipium, quod suscepit, subcelatum invenitur, alterum cum eo dare domino non moretur: quia infra¹¹ diem legibus constitutum noluit contestari.

IV. ¹² Si nesciens quis fugitivum suscepit, et ei humanitatem dederit.

Si quis nesciens fugitivum suscepit, et ei humanitatem dederit, et non amplius ibidem fuerit immoratus quam una die vel nocte, domino querenti fugitivum suum præbeat sacramentum, se nescisse quod fugerit; aut si certe potuerit adprobare quod fugitivum non celaverit, ab omni calunnia liber abscedat. Si vero ibi biduo aut triduo aut quatriduo pro reparandis sumptibus vel cuiuscumque occasionis causa præteriens moras adferre voluerit, conventus a domino ubi postea manserit, vel a quo fugitivus humanitatem accepit, cogatur ostendere; et infra sex menses, aut inveniat fugitivum, aut eos apud quos postea¹³ fuerit, ostendat. Quod si non potuerit invenire, conscientiam suam ex hoc sacramento purgare debet, et apud quem

⁸ Complut. vinctum invenire.

⁹ Legion. y Card. Antiqua.

¹⁰ Legion. octavam diem vel noctem. Complut. octavam diem.

¹¹ Complut. intra.

¹² Legion. Card. y Complut. Antiqua.

¹³ Complut. postea commoratus fuerat.

novissime venit; aut repræsentet¹ qui fugit, aut paris meriti servum domino reddat. Et si servus postea fuerit inventus, illum quem pro eodem dederat recipiat, et ab omni calunnia securus² abscedat.

V. ³ Si alienum mancipium quis persuadeat ut fugiat, vel humanitatem impendat.

Si quis alienum mancipium persuaserit ut fugeret, aut ei, quum sciret fugitivum, humanitatem dederit, aut forte detonderit⁴ fugientem, si fugitivum potuerit invenire, duos cum eodem paris meriti servos domino reformati cogatur. Si autem inventus non fuerit fugitivus, tres servos eiusdem meriti domino compellatur exsolvere. Eadem⁵ quoque et de ancillis præcipimus custodori.

VI. ⁶ Si ignotus homo susceptus multis diebus apud alium commoretur.

Si apud quemcumque quinque⁷ vel septem dies homo ignotus, aut latens moretur; ille qui eum hospitio suscepit, vel humanitatem dedit, ante diem testetur octavum iudici vel vicario proximæ civitatis, aut territorii, ut secundum legem de susceptione fugitivorum, quam nuper edidimus, idem ipse qui fugit, ut illius qui in loco maior est interrogatio discussus, quis sit aut propter quod venit, possit agnoscere. Sicque omnis constitutio prædictæ legis, de susceptione scilicet fugitivorum, quæ noviter a nostra gloria condita esse dinoscitur, in omnibus impletatur. In limitibus præterea provinciarum maior sollicitudo præstetur, ita ut ipsa aut altera die eius publicetur adventus. Quod si infra octo dies non contestatus fuerit qui suscepit⁸, et mancipium in domo sua moram⁹ fecerit, alium talem cum eo domino restituat, quia noluit contestari. Si vero in fuga celatus evaserit, hospes requirat fugitivum: quem si non potuerit invenire, duo aequalis meriti mancipia domino cogatur exsolvere.

VII. ¹⁰ Si servus fugitivum sciens ostenderit viam fugiendi.

Si servus alterius fugitivum sciens viam osten-

derit, si fuerit fugitivus inventus, sive etiam non potuerit inveniri; servus qui iter monstravit, tantummodo C.¹¹ flagellarum icibus verberetur, et domino eius nulla calunnia moveatur.

VIII. ¹² Flavius Ervigius Rex¹³.

De susceptione fugitivorum, si dominus vel servus suscipiat alterius fugitivum¹⁴.

Ad cuius domum transiens advenerit fugitivus, si accepta ex incognito eleemosyna confestim aliibi transierit¹⁵, calunnia illi qui quasi peregrinum ad horam hospitem suscepit¹⁶, moveri omnino non poterit: quum se huiusmodi suspector sacramentis purgaverit, quia incognitum habuerit eum, cui prætereunti eleemosynam dedit. Quod si duobus vel tribus diebus fugitivus apud alterum quolibet modo permanserit, statim ille qui eum suscepit, secundum quod superiori lege præcipitur, ante diem octavum prioribus loci illius, iudici, villico atque præposito coram idoneo teste¹⁷, eum quem suscepit præsentare procuret. Sicque interrogetur, et strenue perquiratur a iudice, aut cuius sit servus, aut quando a dominis suis fugerit, vel quando aut ubi ille qui eum præsentat suscepit. Sicque tota in unum collecta atque conscripta, iudex vel alii qui aduerint manu sua hoc quod perquisitum fuerit vel inventum subscribere debeat. Ita ut et fugitivum, et hoc ipsum quod scriptis de eodem adligatum est, ille qui eum præsentavit, in potestate sua recipiat, qualiter eum infra dies octo suis dominis reddat. Quod si dominus fugitivi longe fortasse sit positus, XX. per dies singulos millibus computatis, spatio ille qui fugitivum suscepit sibi concesso in præfinito die, ubi dominum fugitivi reperiatur, fugitivum ipsum domino suo, aut per se, aut per quem voluerit, servitum restituat, et commodum suum quantum lege altera constat, id est, per XXX.¹⁸ millia¹⁹ tremissem²⁰ unum a domino fugitivi accipiat. Quod si eidem qui fugitivum suscepit, gravosum fortasse extiterit propter terrarum longinquitatem, fugitivum suo domino præsentare, saltim vel ubi vicinas possessiones domini fugitivi agnoverit, actori vel procuratori fugitivum coram legitimo teste²¹ præsentet, et ac-

¹ Complut. præsentet.

² Complut. liber.

³ Legion. Antiqua.

⁴ Complut. totonderit.

⁵ Toled. got. Eadem lex, et de ancillis custodiatur.

⁶ Legion. y Complut. Antiqua.

⁷ Lind. quinque aut sex.

⁸ Legion. Toled. got. Card. y Lind. suscepit, et omnem constitutionem præmemoratae legis implere neglexerit, et mancipium &c.

⁹ Legion. y Lind. amplius moram.

¹⁰ Legion. Card. y Lind. Antiqua.

¹¹ Complut. CC.

¹² Esta ley VIII. es la XXI. en el Legion. S. J. R. y Complut.

¹³ Legion. Antiqua. Toled. got. Fls. Vamba.

¹⁴ Complut. añade: data et confirmata lex civitate Corduba.

¹⁵ Legion. Complut. y Lind. pertransierit.

¹⁶ Legion. hospitio suscepit.

¹⁷ Legion. y Complut. idoneis testibus.

¹⁸ Toled. got. XX.

¹⁹ Legion. pro XXX. millibus.

²⁰ Complut. solidum.

²¹ Legion. y Complut. legitimis testibus.